Gyarmathy István:

Tenni kell!

Országútjainkon autózva, a vonatablakon kitekintve, erdőt, mezőt, hegyeket járva, egyre elszomorítóbb látvány tárul szemünk elé. Szemét, szemét mindenütt - faluvégeken, árkokban, vízmosásokban, bokrok, fák alatt. Nem régi jelenség ez. A műanyagok tömeges elterjedése, a "fogyasztói szemlélet" eluralkodásával a fogyasztási cikkek gyors forgása és szemétre kerülése, a rohamos gazdasági növekedés, az urbanizáció és ezekkel párhuzamosan az "ökológiai tudat" kialakulásának elmaradása az utóbbi 10-15 évben fokozatosan vezetett a mai állapothoz.

A szemét nemcsak konkrét környezetpusztítást, "szárazföldi eutrofizációt" okoz (szerves hulladékok, vegyszeres, oldószeres zsákok, dobozok stb.), hanem a tájképet is rombolja, megcsúfolja a természet méltóságát. Nagyon kétséges, hogy természetszerető, sőt egészséges gondolkodású, jó szellemű felnőtt válik-e abból a gyermekből, aki szemetes környezetben nő fel, aki erdőn-mezőn járva nem a természet megismételhetetlen harmóniájával, az állatok és növények szépségével, hanem egy roncsolt tájjal találkozik. A természet "elszemetesedése" persze csak egy összetevője a jelenlegi környezeti krízisnek. Tágabb értelemben is kérdéses, vajon milyen hosszabb távú következményei lesznek annak, ha az ember, aki egészen a legutóbbi időkig nem a maga által teremtett környezetben élt, huzamosabb ideig kénytelen alkalmazkodni a személyes kontaktusokat megszüntető gigantikus toronyházakhoz, a sivár, lélektelen betonfalakhoz, a hulladékhegyekhez, a roncstelepekhez, az elviselhetőségi küszöböt meghaladó zajokhoz, a fokozott stresszhez, a szennyezett, vizuálisan sterilizált környezethez, a táplálékokba került vegyszerekhez, a túlnépesedéshez, a mértéktelenül felhalmozott tömegpusztító eszközök réméhez, az ősi hagyományok felszámolásához, a természet fokozódó pusztulásához. Vajon ez a milió nem termel-e ki olyan "egy-

dimenziós" embertípusokat, akiknek éppen az jelzi degradálódásukat, hogy képesek alkalmazkodni ehhez a környezethez? Nos, úgy tűnik, sokan mégsem alkalmazkodni, hanem tenni akarnak. Természetesen átfogó szemléletváltoztatásra, civilizációnk gyökeres irányváltására lenne szükség. Cél a hulladék esetében a zárt technológiák bevezetése, a szemét tökéletes begyűjtése, ártalmatlanítása, újrafelhasználása, komposztálása, de legelőször is az, hogy ne termeljünk olyan dolgokat, melyek potenciálisan rövidesen szeméttévválnak (sajnos nálunk épp ellenkező tendenciát tapasztalunk, ennek egyik példája a naponta milliószámra szemétbe kerülő tejeszacskó, mely egyben az erőforrások mértéktelen pazarlásának is szimbóluma). Miután az ilyen nagyléptékű változtatásokra egyelőre nincs kilátás, nem szabad visszariadnunk a "kis lépésektől" sem. Ilyen egyes területek rekultivációja, amit a Borsod megyei természetvédők végeznek, ilyen a természetvédelmi területek fenntartásába, kezelésébe való besegítés, amire példa a KLTE Biológus Klub munkája, vagy ilyen a soproni Agócs József által elindított "csináljunk őserdőt" program.

Ezeknél szerényebb, de mégis nagy jelentőségű a természet "szeméttelenítése" is, amit Debrecenben a Társadalmi Természetvédelmi Szolgálat nagyerdei csoportja kezdeményezett. Úgy érezzük, nincs hitele szavunknak, amikor valakit figyelmeztettünk, hogy természetvédelmi területen ne szedjen virágot, hiszen az a virág nem ritkán egy-egy szeméthalom mellett díszlett.

Egy ideig magunk próbáltuk megszabdítani az erdőt a szeméttől, de éreztük, hogy erőnk kevés. Így a TTSZ és a MME helyi csoportja akciót indított, melyet a HNF, a Parkerdőgazdaság és a Városgazdálkodási Vállalat is felkarolt. Nem kis szerepet játszott Taar Ferenc: Kiáltás a Nagyerdőért című rádiós dokumentumműsorának elhangzása abban, hogy végülis több száz fő vett részt a három hétvégi napon szervezett társadalmi munkán, mely újra erdőhöz méltóvá varázsolta a Nagyerdő védett területét és több más értékes foltját.

Az akció végetért, de nem véglegesen, hiszen sok terület vár még megtisztításra, elsősorban a legértékesebbek, a természetvédelmi területek, melyek sajnos nem mentesek a szeméthalmok-

tól. Hosszabb távon a tudatformálás, a potenciális hulladékok megszüntetése, egyszóval a megelőzés lenne feladatunk ezen a téren is.
Mindenesetre a mostani akció is megmutatta, elérkezett a cselekvés órája, nem nézhetjük tovább ölbe tett kézzel természetes környezetünk pusztulását. Bárhol, bármikor, bármit, még ha olykor kilátástalannak tűnik is, de tenni kell!

- . -

Győrösy Józsefné:

Egészséges környezet - egészséges életmód
A télről - kisiskolásoknak.
(forgatókönyv)

Hűvös téli reggelen Péter és Tamás álmosan dörzsölgette szemét. 1/2 6. A szomszéd rádiója bömbölve ontja pörgő ritmusait.
Nem terveztek ilyen korai ébredést, hiszen szombat van.
Körülbelül 70 decibel - mondja Péter.
- Mi az a decibel? - kérdezi Tamás testvérétől.
A zajszint mértékegysége. Bellről, a telefon feltalálójáról kapta nevét. A 60 decibel erősségű zajok már károsítják az egészséget:
- Keringési zavarokat, fejfájást, testhőmérséklet csökkenést okoznak.
- Csökkentik a szellemi munka intenzitását, idegrendszeri problémákat, hallási zavarokat váltanak ki.

A tartós zaj 5-10 évvel megrövidíti az élettartamot.
120 decibel az a kritikus zajszint, mely felett már a legrövidebb ideig tartó zaj is süketséghez vezet.
A ZAJÁRTALOM KOMOLY KÖRNYEZETVÉDELMI PROBLÉMA!

Soroljatok zajforrásokat!

Mit tennétek a megszüntetéséért?

Péter a partvis nyelével néhányat koppant a mennyezeten, így igyekszik a szomszéd tudomására hozni figyelmetlenségét.
A hangerő csökken, de álom már nem jön a gyerekek szemére.